

Sådan set fra min synsvinkel

Charles Nielsen Brendgårdvej 15, Ydby

Tømrer Martin Damkjær Jensen og hans kone Thora.

Før tømrermester Edvard Jensen byggede det nuværende værksted, havde de skiftende mestre - Martin Damkjær Jensen - Christian Gramstrup - og sidst Edvard Jensen, haft værksted i den høje privatbeboelses kælderlokaler. Men selv om der var lavt til loftet og til tider trange forhold havde det østvendte lokale en egen duft af varm hygge, ikke mindst om vinteren når der blev fyret så rigeligt op med spåner og affaldstræ, at den revnede lange limovn glødede.

- I Ydby avisens annoncespalter, årgang 1925 figurerer tømrermester Martin Damkjær Jensen som forretningens indehaver. I samme avis årgang 1935, er det tømrermester Christian Gramstrup der har overtaget forretningen og anbefaler sit maskinsnedkeri. Efter Gramstrup overtog nuværende ejer tømrermester Edvard Jensen forretningen den 11.12.1936, og havde således 50 års jubilæum i 1986. - I den anledning blev jeg af venner og naboer opfordret til at skrive en sang der lidt humoristisk skulle fortælle om jubilaren og hans virke. Den går på melodien - Fra Halifax til Spanien - og lyder som følger.

*I dag er flaget oppe bag ved husenes stakit
og jubilaren Jensen vimser rundt i fuld habit.
Og selv om han får gaver der ser nogenlunde ud
så har han kalkuleret med et kæmpe underskud.*

*Da unge Edvard Jensen havde lært sit tømrerfag
drog han af sted til Ydby på den ondes fødselsdag.
Her har han i et halvt århundred' drevet snedkeri,
og stadigvæk står han og hamrer søm og plækker i.*

*Direkte midt i byen ligger huset i et hul
her gik han under jorden i en kælder sort som kul.
Trods svære krisetider kravled' Jensen langsomt op
med meget større held end lille Peter Edderkop.*

*For regn og andet uvejr skylded' ikke Jensen væk
det kunne faktisk gavne ham når tag på tag blev læk.
Og hver gang stormen tog en gavl så spær og plader flød
var det vel for vor tømrer himlens hjælp til dagligt brød.*

*På mange huse i vor by har Jensen sat sit præg
med skabe, trapper, vinver, tage, hylder, dør og væg.
Og meget gammelt råddenskab er skiftet ekspedit
og mange ben er limet og har fået en gang kit.*

*Os der kan huske fyrrene ved også han var med
når Danmarks stemme lød fra London nu skal i af sted.
Nazismen blev bekæmpet über alles in der Welt
for over hele verden drog de frie folk i felt.*

*For dig der havde vilje var der også altid vej
men den var trang i cyklens tid med pik pak pind og grej.
Med varevogn og svende gik det hele mere glat
og skønt du blev vor bys sherif gik du med bøllehæt.*

*Til Lykke tømrer Jensen tak for snak og polemik
for naboskab og hjælpsomhed i årene der gik.
Og pas nu godt på tomterne for de står tit på spil
det er en Guds velsignelse du ingen har sat til.*

Dyrlægeboligen

Huset der ligger næsten nede ved åen, var i mine drengeår beboet af dyrlæge Læssøe, og senere af en dyrlæge ved navn Ebenhardt. Nu er der det specielle ved huse der beboes af præster, jordemødre, læger og dyrlæger at de ikke betragtes som huse i almindelig forstand idet de gerne benævnes som boliger, og derfor blev Læssøes hus altid respektfuld omtalt som dyrlægeboligen. Siden har huset været beboet af forskellige mennesker, med forskellige professioner, - så nu kan det igen betragtes som et ganske almindeligt hus. Endnu stod der respekt om dem der beboede boliger, akademikere og hvem man troede der havde lidt penge. De nød

Dyrlægeboligen i forgrunden.

da også den gunst at alle hilste på dem, med et løft på hovedbeklædningen, og for at undgå den fine form for hilsen, undlod unge mænd efterhånden, at bruge hat og kasket. Et oprør der gjorde, at folk fra de bedre kredse, allerede dengang, kunne se at verden så småt var ved at gå i forfald.

Som dyrlæge, og en troens stridsmand, var Læssøe et agtet menneske, og respekten blev ikke mindre af, at han gik med tropehjem, - og var i familie med oberst, Frederik Læssøe - der faldt for en prøjsisk kugle, i slaget ved Gryde skov, som et minde hang oberstens to bajonetter over døren i dyrlægens forgang, - og ved synet af de krydshængte våben, gjorde det ondt - og stak langt ind i brystet.

Da Ydby Kirke fik de små alterbægere, var det mænd som Læssøe, der tog initiativet, en foranstaltning der ikke tiltalte alle, - for ingen kunne vel tro - Gud ville tillade, at en smitsom sygdom bredte sig blandt troende der modtog syndernes nådige forladelse. Men trods alt, bøjede troen sig for tvivlen, og kirken fik sine bægere.

Som nævnt i anden forbindelse, finansierede Læssøe af egen lomme det lille kristelige ugeskrift "Et Ord med på Vejen". Ligeledes støttede han Guds riges arbejde gennem forhandling af kakao, - og af samme grund fik vi hver dag den sunde nærende drik til morgenmad. Men der gik mange år før jeg fik kendskab til, at jeg som barn, uden at lide afsavn af nogen art, gjorde dagens gode gerning, ved at konsumere den

velsmagende drik.

Navnet "Spanggård"

Ud fra den kendsgerning, at gården nord for dyrlægeboligen, hedder Spanggård, kan jeg næsten lytte mig til, at der tidligere har gået en spang (en bro) over stedets å og engdrag. Efterhånden som spangen ikke kunne tage trafikken, er den vel blevet udbedret gang på gang, indtil vej- og dæmningsbyggeriet amputerede det stykke eng fra, der hører ind under boligens matrikel. Så det var ikke helt ubegrundet, at vi kaldte det tilhørende græsareal for dyrlægens eng, idet hele stykket til tider kunne være vådt og svuppet langt hen på sommeren. Det blev selvfølgelig ikke bedre af, at vandet fra vejens stenpikkede rendesten havde udløb her, når det samtidigt sivede ud fra de omkringliggende skråninger.

Med sit udspring langt nordpå, var Spanggård å med det omliggende engområde, til stor glæde for legende børn, - til gavn for græssende kreaturer, og det storkepar der gjorde sig til gode med åens hundestejler, haletudser, frøer og hvad de ellers kunne finde af spiseligt i den grønne blomstrende eng. Med den mere intensive drift, så man bort fra at engen kunne holde sig grøn, i tørkeperioder, det hele blev drænet, så i dag er der vel intet tilbage af den flora og fauna der oprindeligt hørte til gårdens eng og åløb.

"Tivoli"

Hvis det kan bedømmes efter et gammelt billede,

vil jeg anse "Tivoli" for at være et af stationsbyens ældste huse. Billedet er taget i 1882, og endnu er dyrlægeboligen, på modsatte å- og vejside ikke bygget. Det nærmeste hus er smedjen, beliggende lige op ad den nyopførte jernbanes rangerterræn. Som én og anden måske kunne tro, er "Tivoli" ikke et forlystelsesetablisement, men et almindeligt langt hus, indeholdende tre lejligheder, som efter sigende er opført af - og til beboelse for teglværksarbejdere. At huset er placeret på byens laveste punkt, er medvirkende til at både for- og kælderindgange ligger plant med det omgivende terræn, - hvilket gav en høj bagfacade, med lyse luftige kælderlokaler.

Åens umiddelbare nærhed, gav huset de helt ideelle afløbsforhold, så i ny og næ har det været fristende let at lempe en potte ud i vandenes hastige løb mod Skibsted Fjord. Dermed være ikke sagt, at den trafik blev brugt, men det må have været en meget nærliggende tanke, i en tid hvor forurening, på det nærmeste, var et ukendt begreb.

Navnet "Tivoli" kommer måske af, at husets tre lejligheder gennem årene, har haft utallige skiftende lejere. Dog boede Gerda og Christian Jensen så længe i husets nordligste lejlighed, at de af alle blev kaldt og kendt under navnene Gerda og Christian Tivoli, eller for hans vedkommende, slet og ret - Bette Tivoli. Et navn der på ingen måde skulle, eller generede den gemytlige mand.

Slagteren

Slagtermester Christian Kjeldsen, der annoncerede i Ydby Avis, så tidligt som i 1913, ejede huset gennem mange år, og beboede sammen med sin familie den sydligste lejlighed. Lejlighedens kælderlokale blev i begyndelsen brugt som slagterhus, indtil han lod opføre et fritliggende, nord for bygningen. Når der blev slagtet stod portene til tider på vidt gab, men det var aldrig det store tilløbsstykke at overvære en slagtning, kun de færreste børn havde mod og lyst til at se når et dyr skulle slås ned og parteres. Til gengæld var vi hurtigt, omme ved åen, så snart skuddet fra slagterpistolen havde lydt, for vi skulle jo nødigt gå glip af at se blodet fra slagteriets afløb farve åvandet rødt.

Kjeldsen havde ikke butiksudsalg, forretningen var i væsentlig grad baseret på eksport. Men i specielle tilfælde skete det han

tog slagtertruget på skulderen, dækkede det af med et hvidt klæde, og gik byen rundt for at faldbyde sine varer. Med Kjeldsen hørte slagterforretningen op, men trods ælde består "Tivoli" endnu, med biavler Viggo Kielsen som ejer og bruger af husets tre lejligheder.

Spanggårds beboere

- Bøger er vist aldrig fuldkomne, det gælder også et digert værk, som Danske Gårde, hvor en nyttig oplysning, som udgivelsesåret, ikke er angivet, end ikke med ulæselige romertal. I bogen hedder det bl.a. at Spanggårds nuværende ejer Chresten Kirk Vilsbøl, købte gården den tiende maj 1912. Men siden er der sket det der sker hele tiden, at det der engang var nuværende, bliver til daværende - og jeg vil gætte på, at bogen sagtens kan være skrevet mange år senere end 1912.

Efter bogens billede, falder det straks i øjnene, at Spanggård og "Tivoli" har noget af samme byggestil, i hvert fald er der stor lighed, når man sammenligner de to bygningers høje kælderlokaler. Endvidere viser billedet et stykke af engen og åløbet, stalden med storkerede, og laden med en seksvinget klapsejler. Det hele er næsten med, kun længen der rummede karlekammer, vognport og hestestald, er skjult af stuehuset.

Som nævnt kan tykke bogværker, mangle årstal og andre nødvendige oplysninger. I erindringer, uden nævneværdig brug af kildemateriale, hvor næsten det hele stammer fra selvpoplevelser, vil der på grund af glemsel og erindringsforskydelser, uomtvisteligt indsnige sig visse fejl. For eksempel nu hvor jeg sidder ganske alene, kan det være svært at tidsfæste, hvornår Maren og Christian Larsen købte Spanggård, og hvornår de igen afhændede den. Men et gæt på et køb i tyverne og en afståelse i halvtredserne, skulle ikke være helt urealistisk. Derimod er det ganske vist, at datteren "Bitten" og svigersønnen Egon Andersen, først forpagtede og senere overtog gården.

Sideløbende med landbruget, var Christian Larsen i en lang årrække, både sognerådsformand og direktør i Boddum-Ydby Sparekasse, poster der viser at han var dygtig og agtet af det store flertal. Det skal også nævnes, at han deltog aktivt i Indre Missions arbejde, et forhold der selvfølgelig ikke forhindrede ham i at gå på kro om formiddagen, for sammen med kromand

Anton Kongensgård, at spille pind om kaffen. Et hyggeligt islæt mellem to mennesker, som vist alle bedømte til at være mere end vidt forskellige.

Det skal heller ikke glemmes, at det var sparekassedirektør Christian Larsen der uopfordret tilbød sig som førstekautionist den dag jeg mødte op på sparekassekontoret, for at høre hvordan det lå med et lån til et nybyggeri. Det var en stor hjælp med ham som kautionist, nu mødte jeg frejdigere frem, ved de ofre jeg havde udset mig, men alligevel snoede enkelte sig som slanger, eller fik et helt forkert udtryk i ansigtet, når de blev præsenteret for papiret. I dag forstår jeg bedre deres betænkelighed, for i værste fald, kan en kaution koste både hus, hjem, penge og tryghed.

Gartner Hansen

- Den person jeg nu vil forsøge at beskrive, havde et så kraftigt forbrug af bandeord, at det dårligt kan ignoreres, når der skal gives et sandt billede af manden. Derfor har jeg valgt, som en service for kendere, at antyde de værste forbandelser med forbogstav efterfulgt af prikker.

- Den første marts 1925 kom der en underlig særpræget indvandrer til byen. Det forlød at han var født og opvokset nær Horsens, i en flække ved navn Rask Mølle. Af profession var manden gartner, - kom fra herregården Hindsels på Thyholm, hvor han havde arbejdet ved faget. Allerede stilling og navn. - Handelsgartner, Hans Henrik Hansen antydede så småt et særpræg.

Til opstart af anlægs- og handelsgartneriet, lejede Hans Henrik Hansen, et passende kælderlokale, og et stykke godt beliggende jord, af smedemester Alfred Pedersen. Overfor ”Tivoli” byggede han senere et pænt hus, med to lejligheder og et par loftværelser. Endvidere opførte han to centralopvarmede drivhuse, et fænomen der dengang var ret imponerende. Det blev sagt at der i starten stod en kvinde bag foretagendet, og hvis det er sandt, var hun ret hurtigt ude af billedet, og levede i det skjulte, vist et eller andet sted ude på Thyholm.

Om gartner Hansen kan der siges meget, men ingen kan med rette beskyldte ham for, at være typen der brovtede sig med pomadehår og guldindfattede briller, og da han yderst sjældent benyttede sig af jakkesæt og kravetøj, lignede han mindst af alt en bankmand eller huspekulant. Så nybygningen var givetvis tiltænkt

Handels- og anlægsgartner Hans H. Hansen.

ham selv med kone, og hvad et sådant forhold eventuelt kunne kaste af sig af små piger, drenge, særlinge og gartnerelver. Hvis det var bestemmelsen, gik det ganske anderledes idet den ene lejlighed blev udlejet til en urmager, der drev forretning fra stedet, og den anden til beboelse for jernbaneportør Olsen og familie.

For Olsen skete der det under en rangering, at han fik kappet et stykke af tærerne. Nu skulle man så tro, at han med den forkortelse, havde små fødder, men det var ikke tilfældet, tværtimod virkede de meget store, når han kom gående - vrikkende fra side til side, med fødderne vendt godt ud ad, i en vinkel der nærmede sig halvfems grader.

Som det gik måtte Hansen tage til takke med et par kælderlokaler til forretningsbrug, og det østvendte loftkammer til privatbeboelse. Forhold der ikke var ideelle til selskabs- eller hjemmeliv, og vel af den grund arbejdede den mærkværdige gartner i alle døgnets lyse timer.

Når man mødte ham på cyklen, var den gerne belæsset med et bundt haveredskaber, eller et par stabler aflange gartnerkurve, surret godt fast til den foran- og bagvedsiddende bagagebærer. At kurvene tog udsynet, bar måske en del af skylden, for det hændelige uheld, at Hansen, en dag for hjemadgående, med fuld fart ned ad bakken torpederede min bror, der til fods ville krydse vejen. Efter påkørslen lå kørebanen ufarbar hen, mens kurve, frugter, en dreng, en cykel, og byens handelsgartner lå og flød på vejen. Heldigvis kom de uden synlige skader hurtigt på benene, og fik i hast ryddet tingene sammen. Da det var til ende, udbetalte Hansen rundhåndet min bror et kontantbeløb af 25 øre, - som kompensation for svie og smerte.

Før telefonen var hvermandseje, havde den ikke samme store betydning som i dag, hvor der er installeret ét eller flere apparater i så godt som alle hjem. Når mange små erhvervsdrivende, deriblandt gartner Hansen, kunne klare sig uden, gjorde de enten brug af naboens telefon, eller benyttede den offentlige samtalestation. At Hansen var én af dem der tit brugte centralen, resulterede efterhånden i at hans kunder, med mors goodwill, brugte at kontakte ham med hende som mellemmand. Så det skete ikke sjældent at én af os måtte afsted med en besked.

I et sådant ærinde bankede jeg en sen eftermiddag på døren til Hansens loftværelse - et uheldigt tidspunkt, idet både han og rummet lå indhyllet i en tæt dampende tåge, krydret til tårer af løg og peber. På bordet brummede to støjende primusapparater - over den ene blev der kogt kartofler i en sodet gryde, hvor låget klaprede lystigt for det høje damptryk. Ved det andet apparat stod Hansen med tårevædede øjne, og stangede ud efter en pandefuld sortbrankede bøflignende genstande, som han ikke veg, mens jeg afgav min besked, hvorimod jeg omgående forlod de uudholdelige omgivelser.

Hjemme berettede jeg selvfølgelig om Hansens kokkekunst, så dagen efter, kunne mor ikke nære sig for at høre hvordan det gik med bøfferne. - Hvordan det gik med bøfferne, gentog han, ja det kan jeg s... da let fortælle dig, for det gik s... da sådan at jeg smed hele lortet ud.

For gartner Hansen var telefonen en sladremaskine, et naturstridigt apparatur som han personligt nødtog i brug. Når han nødvendigvis skulle i forbindelse med en kunde, fik han gerne mor til at klare samtalen, en service hun gerne ydede, og kunne endda, klare sig med abonnentens navn for en indenbys samtale. Derimod gav det hovedbrud, at lokalisere rette vedkommende, når Hansen stak hovedet indenfor døren og sagde. Kan du lige ringe til hende derude i Sdr. Ydby du ved, og sige til hende, at de asier hun har bestilt, kommer jeg først med i overmorgen. Når mor så spurgte hvem hende ude i Sdr. Ydby var, kunne han i et noget hidsigt tonefald svare. Ja hende kender du s.. da så godt, det er s.. da hende der bor ved siden af ham idioten der lige har købt ny bil ham idioten der ruger kyllinger ud, du ved ham kender du s.. da. Efter de oplysninger forsvandt Hansen, uden yderlige kommentarer.

Nu skulle mor så forsøge at regne sig frem til,

hvem hende ude i Sdr. Ydby var, hende der boede ved siden af en idiot der havde fået ny bil, og rugede kyllinger ud. Selv om de givne oplysninger forekom gådefulde gav de alligevel et fingerpeg om hvor i verden vedkommende skulle findes, så efter et par opkald fandt mor som regel frem til den rigtige.

Når Hansen brugte centralen på en så mærkværdig måde, kunne det være af følgende grunde. For det første sparede det tid - og de få øre en indenbys samtale kostede, men for ham, var det måske endnu vigtigere, at undgå ydmygelsen ved at stå med et telefonrør for øret og uafbrudt sige a-lo a-lo, som han havde for vane, før der blev liv i den anden ende af det naturstridige apparat.

Den gode jord, - den solbeskinne trekant, som Hans Henrik Hansen havde lejet af smedemester Alfred Pedersen lå/ligger afgrænset af landevejen, smedens have, og baneskråningen - der gav læ fra vest, mens den klukkende å dannede skel mod Spanggårds marker i øst. Da åen, der nu er lagt i rør, havde sit løb mellem gartnerens hus, og den lejede jord foregik den daglige færdsel over en interimistisk bro, bestående af et par jernbanesveller. - Som åens vande var til gavn for gartneriets afgrøder, var det til glæde for gartnerens unge vandbærere, for når jorden krævede vand, skulle det hentes i åen eller ved gårdpumpen, og med vand i åen, kunne kanderne immervæk nemmere fyldes der.

Foruden Søren Slots søn Kresten, der stod i lære, bestod Hansens arbejdere udelukkende af drenge i alle aldre, mig selv iberegnet. De ansatte blev brugt til stik-i-rend brug, bl.a. hentede vi cigaretter afmærket ”Flag” vandede, hakkede, lugede, plukkede bær og frugter. Ja sågar har jeg været medhjælper ved en salgsbod, vi riggede op på markedspladsen i Hurup. De ungdommelige arbejdere blev ikke aflønnet tariffmæssigt, men efter gehør, som mester fandt det for godt. Om det så var en del af lønnen, at Hansen tog mig med i biografen, er forståeligt, hvorimod det er uforståeligt, at mor gav mig lov til at besøge et så fordærveligt sted om aftenen, på cykel sammen med en så mærkværdig person, som handels- og anlægsgartner, Hans Henrik Hansen, fra Ydby af.

Som åen gjorde nytte om sommeren, kunne den være meget generende om foråret, når tøbruddet kom så voldsomt at den gik over sine bredder, og satte gartneriets kælderrum under vand. I den situation blev alt disponibelt

mandskab tilkaldt, i et forsøg på at begrænse skaden, og redde hvad reddes kunne. For eleverne kom en oversvømmelse som en spændende afveksling, hvorimod det må have ærgret Hansen at se kælderrummene flyde med kål, frugter, forårets frøposer, kurve, ordresedler, regninger, og hvad han ellers havde af ragelse, der kunne holde sig oven vande.

Kælderen forsøgte vi ikke at tømme så længe oversvømmelsen stod på, men hvad der kom flydende hen i nærhed af døren blev fisket op med hakkejern og river. Når det gik rigtig galt, kunne vandstanden nå bordhøjde og så, måtte også cigarkassen med dens sparsomme beholdning af hård og blød valuta en tur ud i det våde element. Her gavnede det ikke med et par gummistøvler tyvernes trend og Hansens foretrukne fodbeklædning for så længe åen fossede over sine bredder, var der intet at stille op. Nu havde orden og ryddelighed aldrig været forretningens dyd, så om ikke andet kom en oversvømmelse altid renligheden til gode.

For en ilter mand som gartner Hansen, varede det ikke længe at lægge en have an eller om. At de så kun med små afvigelser lignede hinanden til forveksling, havde ikke den store betydning, det vigtigste var at det blev gjort godt og billigt. I de fleste haver blev der ikke ødslet med den sparsomme jord, - det typiske anlæg bestod af en lille græsplæne med et rundt blomsterbed i midten, afgrænset af smalle gange, ud mod de omkringliggende staude- og blomsterbede. I det store hele blev det bedenes sving og krumninger der gav haverne en smule variation. Ved anlæg af græsplæne havde man det for øje, at den helst skulle slås engang imellem, og da kun de færreste ejede en græsslåmaskine, måtte man have fat i en mand med le, når græsset tog helt overhånd.

Som årene gik, blev gartner Hansen, af de fleste betragtet som en venlig og gemytlig mand. - Hvor han kom enten eller for at få en kop kaffe, bankede han på som det er skik og brug, men han busede alligevel direkte ind hvis døren ikke var aflåst. - Hansen var morgenmand og tidligt på færde, - dukkede ikke sjældent op ved kunderne, mens de endnu lå i deres søde søvn. I så tilfælde fandt han en siddeplads og gav sig uanfægtet til at læse, hvis der lå en avis eller et blad indenfor rækkevidde. Trak det i langdrag før der kom liv huset, kunne han med passende intervaller slå i bordet, mens han gentog. - Det er

Smedemester Alfred Pedersen og hans kone Olivia liggende i forgrunden. Til venstre i billedet gartner Hansens drivhuse - og bag smeden kan man skimte gartnerens hus. Huset helt i baggrunden er »Tivoli«.

sørgeligt, det er sørgeligt, når unge mennesker snuer det meste af dagen væk. Med det postyr, kunne handels- og anlægsgartner Hansen godt virke irriterende, på de mindre morgenduelige.

Alle der kendte Hansens særheder vidste, at når han under et besøg smed kasketten hen i et hjørne var det tegn på at han forventede at få en kop kaffe, eller måske et bid brød. Kom samtalen så ind på et emne der morede ham, grinede han ikke ubehersket højt idet hans latter nærmest lød som en sav der trækkes frem og tilbage i et stykke hårdt træ. I sådanne hyggestunder flettede han gerne fingrene over hovedet, for stille at gnide hænderne frem og tilbage over den halvskaldede isse. Havde han indtaget den stilling, skulle der helst ikke siges morsomme replikker, da han i så fald ikke nøjedes med at grine sit sære hvislende grin, men samtidigt slog hovedet frem og tilbage i varierende korte og lange stød, alt efter hvor grinagtigt det forekom. At metoden kunne give bagslag, viste sig et sted hvor Hansen havde fået sig bænket op mod en væg, som han pludselig knaldede hovedet imod, da samtalen forekom ham ustyrlig morsom. Efter det chock rejste han sig omgående, snuppede sin kasket og forlod selskabet uden at mæle et ord. Efterhånden som uheldet blev kendt, så man ængstelig til, når der var optræk til humor, hvor Hansen var til stede, især hvis han havde placeret sig med ryggen mod muren, eller med et skarpkantet møbel som baggrund.

Selv om Hansen helst undgik de bonede gulve og store selskaber, tog han alligevel imod indbydelsen da hans lejer Johanne Mikkelsen skulle have sønnen Holger konfirmeret. Efter middagen da benene skulle strækkes, og cerutterne tændes, kom Hansen under en passiar til at stå med ryggen op mod et vindue, hvor han

nonchalant jonglerede med cerutten, for ikke at genere opvarterne, mens bordet blev ryddet. Nu ville uheldet, at den glødende cerut kom så tæt på de letantændelige blondergardiner, at de øjeblikkeligt - som en steppebrand, gik op i ild og røg. Under det virvar der opstod mens gæsterne forsøgte at slukke de ulmende rester, luskede Hansen af i al ubemærkethed.

Det med at forlade åstedet så hurtigt som muligt, var og blev hans sære måde at klare prekære situationer på. Men efterhånden som tiden slørede det uheldige fyrværkeri, morede det ham kosteligt at fortælle om konfirmationsfestens tragikomiske hændelse.

Sandheden om at den enes død er den andens brød viser sig ikke mindst for bedemænd og gartnere. Men hvordan gartner Hansen følte det, inderst inde når én af hans nære bekendte døde, lod han sig aldrig mærke med, selv om det vel påvirkede ham som det påvirker de fleste, i et lille samfund hvor alle kender alle og deltager i hinandens ve og vel. Hansen måtte nødvendigvis holde sig ajour med når én af byens borgere gik bort, for det krævede blomster og krans - så det økonomiske dryp opvejede måske, i de fleste tilfælde sorgen.

Ved dødsfald skulle der handles hurtigt, her var fristen for en god indtjening kort, så med sygdom og død under opsejling, blev der i god tid bundet det antal halmkrans der passede til afdødes status. Det blev også taget i betragtning, at folk slog sig sammen om en krans til en ti tolv kroner, for kun de færreste rystede op med et større beløb, til den sidste hilsen. Blev der så efter den kirkelige højtidelighed, disket op med suppe, steg, og is, med efterfølgende kaffe, lagkage og cigarer, kunne en begravelse være en billig adspredelse i den ensformige hverdag.

Ingen, der henvendte sig til gartner Hansen kom for sent til at være med, for så længe kransene ikke var afleveret, fandt han altid plads til et par ekstra navne på visitkortene. Her talte tanken mere end antallet af blomster og kransens størrelse - og før de blev båret ud på gravstedet tog graveren kortene af og lagde dem på bænken i våbenhuset, så de efterladte havde ingen mulighed for at se hvem der havde givet hvad. At det lå i hænderne på Hansen, vidste alle, men det vigtigste var jo at være med, - især når det lod sig gøre for rimelige penge.

- Når et så specielt menneske som handels- og anlægsgartner, Hans Henrik Hansen fra Ydby af,

beslattede sig for at aflægge et uanmeldt julebesøg hos en bror og svigerinde, i barndomsbyen Rask Mølle ved Horsens, var det bevis på at minder virkelig har magt. Det var også på tide at vise sig personligt, da forbindelsen, siden forældrenes død var svundet ind til kun at omfatte det årlige julekort, med det forslidte ordvalg. Kære allesammen, I ønskes en rigtig glædelig jul og et godt nytår, håber I har det godt, her er alt vel. Kærlig hilsen - Hans Henrik, Ydby St.

Så kort blev det gjort, når det blev gjort, for til tider kunne juleræset tage et sådant omfang, at også det livstegn, som et julekort trods alt er helt blev undladt. For det gav travlhed, når næsten alle, skulle have en krans til familiens gravsted. Skete der så et ubelejligt dødsfald, lige op mod jul, kunne de mange krans, der skulle bindes i den anledning, blive årsag til at det med julekortet trak i langdrag, hvis ikke det blev glemt.

Kunderne skulle jo have deres forsyninger af frugt og grønt for det blev først rigtig jul når det duftede af rødkål, andesteg flæsketeg, gran, og tændte stearinlys.

Hvem der var på stationen, ved det tidlige morgentog, den dag Hansen tog af sted, kunne til en forandring se ham i sit helligdagstøj bestående af et par kortskaffede snørestøvler, en gråmeleret ulster med bælte, et uldent halstørklæde og en elegant amerikansk lignende sherifhat, i brunlig nuance. Efter køreplanen ville rejsen vare godt og vel fire timer, med skift i Struer, og videre med toget til Nørre Snede, hvorfra der gik bus det sidste stykke vej.

Ved stoppestedet i Rask Mølle faldt det Hansen i øjnene, at købmandsforretningen både havde fået ny ejer og benzinstander, men ud over det, og de få nye huse der var skudt op hist og her, var den kendte flække såmænd uforandret.

I det råkolde sjappede vejr, tog det hele sig egentlig så trist ud, men alligevel vældede minderne for alvor frem, ved barndomshjemmet og broderens dør. At der ikke var liv at se ved huset, passede Hansen udmærket, da meningen med det uanmeldte besøg bl.a. var at undgå den pinlige situation, som gensynet med familien og det gamle hjem måske kunne afstedkomme.

Til alt held var døren til forgangen ikke låst, så her gik han hjemmavant ind og hængte overtøjet op på knagerækken. Før han bankede på stuedøren purrede han op i det meget sparsomme

hår, for at soignere sig lidt. Og selv om der ikke blev svaret, gik han uden videre ind, tog gårsdagens avis, satte sig tilrette i en stol, som han havde for vane. Mens han sad og bladede i Horsens Folkeblad, så han sig mistænksom omkring idet møblelementet forekom ham ubekendt. Men nu om stunder skifter folk jo møbler, som de skifter undertøj, så forældrenes ting var sikkert sat af vejen eller i værste fald blevet brændt.

Uden at lytte, kunne Hansen tydeligt høre der blev rumsteret ude i køkkenet, så på et eller andet tidspunkt, måtte der vel vise sig et menneske. Mens han sådan sad og filosoferede over det foranderlige, kom der en ung kvinde ind i stuen med en stabel tallerkener, som hun stillede fra sig på bordet. I første omgang antog han hende for at være broderens datter, selv om hun ikke lignede, men det var jo også omkring tyve år siden han havde set hende sidst. For nu at være lidt julemorsom, smånikkede han venligt, - pinkede behersket i bordet, og sagde "kaffe her". Det overraskede selvfølgelig kvinden at der sad en underlig ukendt person i stuen, og bar sig mærkværdigt ad, men da Hansen blev siddende og på ingen måde så voldelig ud, blev hun mere forbavset end forskrækket. Alligevel kaldte hun på sin mand før der blev sat vand over til kaffe, - for selv denne sære særting skulle ikke bære deres jul ud.

Da manden kom til stede gik det straks op for Hansen, at han var gået forkert i byen, da de unge mennesker kunne fortælle, at de for to år siden havde købt ejendommen af Hansens bror, der nu boede i Horsens, men hvor i Horsens vidste de ikke. Efter de oplysninger, blev Hansens ophold ikke af længere varighed, for da det viste sig, at det uanmeldte besøg var endt i en fiasko, tog han konsekvensen, og den første bus til Nørre Snede, og videre med toget, der skulle anløbe Ydby Station ved syvtiden.

I første omgang, var julebesøget noget af en flad fornemmelse, men efterhånden som det kom på passende afstand, morede det alligevel Hansen at fortælle om den uheldige rejse, og slog med et par vægtige eder fast, at det både blev første og sidste gang, han besøgte sin bror, den omstrejvende kraftidiot. Når mangel på sol - sommer og vand forhindrede en tilstrækkelig avl af de varmekrævende asier, lod Hansen hånt om almindelig kundeservice, en kendsgerning Vera Engel Jensen måtte sande, da hun med tegn og

fagter, forsøgte at stoppe ham i forbifarten. Da det ingen virkning havde, råbte hun af fuld hals. - Gartner, gartner, jeg vil gerne have nogle asier. Hansen bremsede en ubetydelighed, drejede hovedet og råbte tilbage. - Ja det er der k..... så mange der vil. Svaret forekom ikke Vera forbavsende, og med den kraftige tilkendegivelse, vidste hun at ordren var registreret i Hansens hjerneceller, så nu kunne alt ske, også at asierne blev erstattet med et parti græskar. - Ved salg af kartofler, brugte han det enkle system at linde lidt på folks døre, stikke hovedet indenfor, - og sige. - Du skal vel også have kartofler igen i år, og skal det være en hel eller en halv tønde. Spurgte vedkommende så om hvad de kostede, kunne Hansen svare "Hvad de koster, ja de koster sgu da i alle tilfælde ikke nær så meget som alle andre steder". Så smuttede Hansen, ordren var i hus, og én af de nærmeste dage ville kunden få leveret en hel eller halv tønde, som han skønnede, passede til husholdningen. Ved gartneriets start i 1925, var gartner Hansens utallige cykelture på de grusede veje, så godt som ufarlige idet den beherskede færdsel ikke generede synderligt. Men efterhånden som den motordrevne trafik tog til, blev det forbudt ved lov, at køre ind på en hovedvej, uden først at stoppe helt op. Et forbud der blev markeret med en hvid tværgående stribe, og de kendte stop skilte.

Gartner Hansen, der kørte efter gamle indgroede færdselsregler, betragtede den nye ordning som en unødvendig frihedsberøvende foranstaltning som han under ingen omstændigheder havde i sinde at respektere. Ved den nye lovs ikrafttræden overvågede politiet ret ofte vejkrydsene, for at, se om stopforbudet blev respekteret. Det gjaldt også krydset i Tvolm, som Hansen stadigvæk passerede flere gange dagligt, uden at tage hensyn til skiltningen idioti med at stoppe op, - selv når der var fri bane og ingen trafik at se - så langt øjet rakte.

Det gik som det havde gået i årevis, ufortrødent kørte Hansen ud på hovedvejen som han altid havde gjort. Langt om længe gik han da også i fælden, og blev af en betjent gjort opmærksom på, at fuld stop skiltene skulle respekteres, - og skete det ikke ville der falde en bøde næste gang. Efter den milde betingede dom, erklærede Hansen på sit bramfrie sprog. Nu skal jeg fortælle dig én ting, nu har jeg sgu passeret det kryds i årevis, mange gange hver

Niels Astrup (t.v.) og smeden Alfred Pedersen fotograferet i Boddum-Ydby Plantage.

dag, uden at stoppe op, og det bliver jeg k.... ved med. Det var sandt, at gartner Hansen solgte kartofler billigere end alle de andre, idet hans varer uden undtagelse, fik et dyk nedad, i forhold til købmændenes priser, - som han altid holdt sig ajour med. I købmand Østergårds forretning kom han mindst een gang daglig, så Østergård kendte ham ud og ind, og vidste, at han i prismæssige anliggender, ikke var til at stole på. Ikke desto mindre gik de sammen om køb af et større parti æbler, for at opnå en lavere pris. Da kasserne stod på stationen, delte de fifty-fifty og aftalte en fast udsalgspris, som Hansen end ikke drømte om at respektere. I aftalen indgik det bl.a. at de mange gode fynske æbler, skulle sælges kassevis, til fordel for både køber og sælger. - Som en selvfølge, solgte den altid reelle købmand Østergård, sit parti som aftalt, hvorimod Hansen faldbød sine en del billigere. - Sent på dagen kom han også til vor dør, for at høre om vi havde interesse i billige fynske æbler. Ovenud interesserede viste vi os ikke, vi manglede andre ting mere end æbler, men af almindelig nysgerrighed forhørte vi os alligevel om prisen, og fik som svar. - Ja de er sgu da i hvert fald meget billigere, og nøjagtig af samme slags som dem han sælger, ham dernede, og når jeg sælger til den pris, er det sgu da ingenting værd, udover at jeg har fornøjelsen af at drille ham dernede. I ved. Men i det stykke tog Hansen

fejl, for ingen morede sig mere end købmand Østergård, over handels- og anlægsgartner Hans Henrik Hansens salgsmetoder, og alle hans øvrige mærkværdigheder.

Der var sikkert ikke alverden til forskel på prisen, enten man købte kartofler og æbler hos købmanden eller gartneren. Men på grund af en meget speciel regnskabssystem, deltog alle Hansens kunder, der købte på klods i en slags lykkelotto. - Vinderne i det spil, blev den eller de kunder, hvor gartneren i farten, hverken fik skrevet varesalg, navne eller adresser ned i notesbogen, for gemt i hukommelsen, forsvandt det meste.

I årenes løb, blev det til mange porrer, kål, jordbær, og andre grøntsager, han kom og lagde ved vor dør, i mange tilfælde varer vi aldrig havde bestilt. En eller måske to gange om året, præsenterede han os så for en regning, hvor måske kun halvdelen af de leverede varer stod opført. Skriften var pæn, men ulæseligt, og selv om alle regninger i de lyseblå kuverter, var kvitteret og underskrevet, blev de uden personsanseelse, smidt ind ad døren eller sat i klemme ved håndtaget, hvis ikke der var nogen til stede. En så tillidsfuld metode, til indkassering af skyldige beløb, er ganske givet blevet misbrugt.

- En dag Hansen var ude med regninger, måtte han se i øjnene, at hvor der handles der spildes, idet et vindstød tog hele bundtet af kuverter - der i fejende fart fløj afsted mod det ukendte, eller havnede i hække og hegn. Resolut, greb en forbipasserende ind i jagten på de viltre konvolutter, indtil Hansen råbte. Det kan sgu aldrig betale sig, at du springer rundt som en idiot, efter det lort, for der er sgu ingen der betaler alligevel.

- Den garvede gartner Hans Henrik Hansen, var tilsyneladende både rask og stærk, sådan tog det sig i hvert fald ud, når han på drengemaner, stående på pedalerne, trådte cyklen op ad byens stejle bakker. Infektionssygdomme som influenza, og andre pestlignende lidelser, forsøgte han at holde på afstand med smertestillende tabletter, og det opkvikkende medikament "Idi-Tonikum" et lægemiddel der vittigt gik under navnet "Idiotikum". Men om ikke andet, havde "Idiotikum" den fordel, at det smagte særdeles udmærket.

- Som alderdommens forskellige skavanker sætter sit præg på de fleste gik de heller ikke

gartner Hansen forbi - men at han søgte læge forundrede vist de fleste. Sensationen kom også mig for øre, og selv om det var min fornemmelse, at han helst ikke talte om sygdom og lægebesøg, berørte jeg alligevel emnet, en dag vi sad og sludrede over en kop kaffe. I meget forsigtige vendinger, fik jeg drejet samtalen ind på lægebesøget, idet jeg spurgte hvordan det gik med helbredet sådan i almindelighed, og hvad han fejlede. Som ventet fik jeg ikke et direkte svar, idet han lynhurtigt stillede følgende sære modspørgsmål. - Hvad jeg fejler, ja, hvad fejler alle de andre. - Det må vist kaldes et godt spørgsmål, for alle de andre, omfattede også mig, der ikke vidste, at alle havde en fællesnævner af sygdom, - og da jeg blev svar skyldig, var det meget ømtålelige emne uddebatteret.

Nu var det ikke - alle de andres - velbefindende der interesserede mig, men på den måde Hansen krøb udenom spørgsmålet, kunne jeg gætte mig til hvem der kom ind under kategorien - alle de andre. - Det måtte være hans jævnaldrende kønsfæller, der mere eller mindre døjede med at lade vandet på grund af en forstørret prostata. En lidelse han vel af blufærdighed ikke kunne omtale, selv om han ellers aldrig var sart i sit sprogbrug.

På grund af indædt stædighed, mistede Hansen engang i tredverne sit hus, ved en tvangsauktion. Efter sigende drejede det sig om et latterligt lille beløb, som han pure nægtede at betale. Sammen med huset opgav han det stykke jord han havde lejet af smedemester Alfred Pedersen, og det han havde lånt eller lejet af dyrlæge Læssøe.

Derefter sikrede Hansen sig tag over hovedet ved at leje sig ind hos gårdejer Jens Hoves enke, Petrine, som boede i huset der i dag ejes af entreprenør Knud Kappel og hans kone Estella. Med i lejemålet hørte et kælderrum og en ældre bilgarage, som Hansen anvendte til oplagsrum - derudover fik han rådighed over det stykke af husets jordtilliggende, der skråner ned mod Spanggård marker.

Før gartneren tog det i brug, lå hele stykket hen i græs, og blev meget benyttet af børn, når de skød genvej til åen, - en trafik der blev begrænset noget da det blev opdyrket. Om sommeren generede det ikke Hansen at et barn nu og da benyttede den gammelkendte rute, hvorimod det kunne give problemer når der lå en dyne af sne over de mange mistbænke. Under de forhold

gik der en rude i ny og næ, et tab der kunne overses, hvorimod det tog sig værre ud da et par drenge forlystede sig i snemasserne, med det formål, at nyde lyden når glasset splintrede under deres fødder. I bekendelsens triste time forklarede de involverede, at de troede det var is, da det knækkede og knasede på samme måde. Vedrørende hærværket kan jeg melde både hus og glas forbi, idet mine interesser på det tidspunkt gik i helt andre retninger.

Det lignede en nedtur da Hansen, efter Petrine's død, flyttede ind hos Per Viggo Madsen i Sdr. Ydby. Men ham der aldrig havde været fordringsfuld og krævende, har nok set tilværelsen i et helt andet lys end det såkaldte normale, - og hvem ved, måske et bedre lys. Alle der kendte Hansen ved, at han ikke forlod sin rede, før det blev pinende nødvendigt. Men det blev det igen, da han i 1963 - nødsaget måtte flytte på plejehjemmet Sct. Mortensgård. Endskønt min høreelse ikke er hvad den har været, kan jeg ikke være samvittighedens stemme overhørig, når den melder sig med det fortrædelige spørgsmål.

Jeg var på plejehjem, gammel, syg og ensom, og du besøgte mig ikke. - Nej, men hør nu her min gode samvittighed, jeg havde jo mit arbejde at passe tiden var kostbar, jeg skulle tjene penge, - penge - til at holde hjemmet på fode, penge til skatter, afdrag og renter - renter til dem der havde penge i overflod. - Min gode samvittighed, det argument må du da kunne forstå, og lad mig så leve i fred. Men - det vil du sikkert ikke, - dig der elsker at så splid og nage sindet.

Hans Henrik Hansen - født i - Rask Mølle den 16.2.1882, døde i Ydby den 7.12.1964. Ved en mindesammenkomst på kroen, takkede en bror for den store deltagelse, og nævnte bl.a. at det havde overrasket familien, at Hans Henrik havde så mange venner, for alle her ved jo at han langt fra var som folk er flest (Citat slut.). Her må jeg spørge som Niels Hausgård. - Ja så er der en ting, det var skøn å ha vidst, om de flest er de bedst, eller barr er de flest.

Mor var synsk

- Mor, hvis du havde levet for 100 år siden, var du blevet dømt for hekseri, og endt dine dage på bålet. Sådan cirka faldt ordene, fra Anker til mor, i relation til hendes heksekunst, der gik ud på at fjerne vorter og lignende gevækster. Den

overnaturlige evne, eller troen på samme, har hun på min forespørgsel, tilbudt at videregive mig. Alligevel betakkede jeg mig, med den begrundelse, at jeg ikke ville agere heks, og være til grin for hele byen, af den grund. Nu havde jeg også den opfattelse, at hekse for det meste var/er kvinder, og foreslog derfor mor, at hun satte min kone ind i mysteriet, et forslag der blev afvist med den begrundelse, at det kun lod sig gøre, fra mor til datter eller søn.

Når jeg her nævner hekseriet, skyldes det at jeg i svage øjeblikke, kan få den tanke, at jeg måske, trods alt, har arvet lidt synskhed. I hvert fald kender jeg det fænomen, at genopleve situationer, grangiveligt som jeg har oplevet tidligere, og det være sig på steder, jeg mig bevidst aldrig har været før. Det irriterende ved den form for synskhed eller sindssyge, er at det forsvinder som et lyn, så snart situationen genkendes. Men den slags sære ufattelige ting, kan vel bortforklares med, at der er mere mellem himmel og jord - end vi forstår.

Om følgende kommer ind under det synske, eller den skindbarlige virkelighed, står hen i det uvisse, idet ingen af de adspurgte kan huske, at der engang lå et karetmagerværksted på hjørnet af landevejen og Spanggårdvej, lige overfor det lange hus, der kaldes "Tivoli". Det nærmeste min påstand er blevet bekræftet, var da en ældre mand efter en tænkepause sagde. - Jov - jov det trovver æ no nok æ ka hovv, - mæn, han var dæ eet ræt læng. - Om karetmageren var der i længere eller kortere tid, ved jeg ikke, men træbygningen med en åbenstående port, hvor en karetmager er i fuld sving, er virkelighed for mig, selv om jeg måske kun har set det i et syn.

Da Egon begyndte på, Hurup Realskole, kørte han med tog om vinteren men måtte nødvendigvis have en cykel til sommerbrug for at spare de ører billetten kostede. Det var i cyklens tidsalder, så en cykel var alle drenges store drøm, en drøm der for mit vedkommende gik i opfyldelse da jeg overtog Egons lille drengcykel. Ved ejerskiftet blev den pudset og lakeret med en speciel cykellak, der kunne købes i små dåser, lige beregnet til et stel. Lakkens viskositet var ikke, som i dag - hvor den på det nærmeste flyder ud og jævner sig selv. Det var næsten, en kunst at lakere en cykel tilfredsstilende, og selv om man brugte en såkaldt cykellakérpensel, blev der gabet meget og strøget mange gange før resultatet så antageligt

ud. Det havde ingen hastværk, for i heldigste tilfælde, blev lakken først støvtør efter et døgn's tid.

Cyklen brugte vi ikke mindst til leg, når forårssolen fik bugt med vinterens is og sne. Især morede det, at rigge den til så den larmede som en motorcykel, en effekt der kunne opnås, når vi med tøjklammer, fik hæftet et antal papstykker fast på baggaflen. Et udstyr der frembragte et så infamt spektakel, at det ligefrem føltes som om farten øgedes.

Foruden cyklen, indgik der andre ting i foråret og sommerens lege, repertoire bestod af spil med glas- og lerkugler, antonius og jep. Det at spille med små bolde, var især en pigeleg, hvorimod drengene havde mere interesse i håndbold- og ikke mindst fodbold. Vi hoppede i sjippetov, i mand, legede røvere og soldater, politi, og indianere, kørte med hjul, ved brug af en pind, og et gammelt cykelhjul, - men gemmeleg var også en af favoritterne. Ved lege i hold, stillede vi op på række og valgt ud efter remse, det kunne være. - Okker gokker gummiklokker, erle perle pif paf puf. Et idiotisk, men demokratisk system.

Med tyvernes begrænsede bilisme, indebar en rask cykeltur ned ad bakken ikke den store fare, når man lå i passende afstand af højre vejside, - der altid var kørt op af Anton Kongensgaards tunge hestekøretøjer. At der også lurede andre farer, indså jeg den dag jeg krængede min larmende cykel om ad Spanggårdvej, med en fart der gjorde det nødvendigt, at tage højresvinget helt ovre i venstre kørebane, - min eneste chance for at holde maskinen på ret køl.

Da jeg med nød og næppe havde klaret svinget, viste det sig at "tøserne" mod al sund fornuft, havde taget kørebanen i brug, til den form for sjipling, hvor to piger svinger et langt reb, som den tredje skal hoppe over. Nu ville skæbnen, at da jeg lige havde rundet det skarpe sving, hoppede Ada Jensen over rebet, og hang pludselig - uventet svævende i luften, i en halv meters højde over vejbanen, - præcis lige foran mig. I den situation var et sammenstød uundgåeligt, og fra det øjeblik jeg så hende hængende i luften gik der kun sekunder, før vi begge to kurrede hen ad den grusede vej. Adas eventuelle skader måtte hun selv klare, da jeg havde mere end rigeligt med at retirere mig selv, idet blodet piblede fra både hænder og knæ.

Efter uheldet, begav jeg mig omgående på vej

hjem - til fods, idet cykelstyret vendte parallel med stellet, og den ene pedalarm var bøjet så al kørsel måtte indstilles indtil videre. I den prekære situation følte jeg mig nok skyldig, men trøstede mig til gengæld med, at vejene var beregnet til afvikling af trafikken, og ikke som legeplads for "tøser". Barndomstiden gik, og cirka 50 år senere traf jeg tilfældigt Ada igen, og spurgte hende bl.a. om hun kunne huske da jeg tørnede ind i hende omme på Spanggårdvej. Svaret ledte hun ikke efter, det kom promte. - Ja det kan du tro jeg kan, for efter den tur, hævede mit knæ så meget, at jeg i lang tid, måtte humpe omkring på et stift ben.

Smedjen ved Ydby Station

Ifølge Ydby Avis af 1912, er smedemester Christian Fog indehaver af Ydby stationsby smedeforretning, indtil den 13/3 1917. Fog var medstifter af Ydby Håndværker og Borgerforening, hvor han sad som formand i syv år, før han forlod Ydby og flyttede til Bedsted. Efter sigende, var Ydby smedje et fallitbo, da smedemester Alfred Pedersen, der havde forretning i Boddum, købte den d. 1.1.1925. I Ydby Avis årgang 1925 findes følgende annonce.

YDBY ST.s SMEDEFORRETNING. Efter endt Ombygning anbefaler jeg mig med alt SMEDEARBEJDE, VOGN- og HESTEBESLAG. Bestilling paa NYE VOGNE, PUMPER, FRAUGDEPLOVE, KULTIVATORER og FJEDERTANDSHARVER modtages gerne. Garanteret god og reel Behandling. RESERVEDELE til Fraugde- og Oliverplove haves paa Lager. Reservedele til Radrenser og alt til Faget henhørende. Mit patentanmeldte STØVTÆTTE NAV til RADRENSERTALLERKENER, kan jeg anbefale alle som en absolut god Opfindelse, slides ikke og gaar altid let og lige, er derfor den billigste i Brug. Haves altid paa Lager. Nye Nav sættes paa gl. Tallerkener. Prøv den. Alf. Pedersen, exam. Beslagsmed. Telefon Nr. 30 Ydby.

Med smedemester Pedersen død i 1985 ophørte forretningen, bygningerne ligger der endnu, som nærmeste nabo til jernbaneterrænet. Bortset fra de to værkstedsbygninger Pedersen lod opføre, vil jeg mene, at den oprindelige bygning hører til blandt stationsbyens ældste.

Smedemester Christian Fog og hans kone Johanne.

(Den er bygget 1880). Min formodning kan begrundes ud fra den kendsgerning, at intet samfund kunne fungere, uden smedje og smed. Dertil kommer, at de to kæmpestore træer, der tidligere stod foran huset, ikke var årsunger. Desværre blev deres vækst efterhånden så ødelæggende for bygningen, at de måtte fældes - til stort tab for byens charme.

Småbyernes smedje og smed, har til alle tider virket fascinerende på børn, ikke mindst når han inde i det dunkle rum, ved lyset fra essens ild, hamrede løs på det spruttende jern til lyden af amboltens klingende klange. Hos det unge publikum, skabte smeden især respekt om sig og sit arbejde, når der blev skoet heste. Respekten blev ikke mindre hvis dyret vrinskede og gjorde sig ud til bens når hovene blev rettet til med træhammer, kniv, og rasp. Når det var gjort, blev hoven svedet med den varme sko, så den lå plant, før de specielle søm blev slået gennem hoven og bøjet om, så skoen sad og blev hvor den skulle. Hestens modvilje forstod børn udmærket, for hele skoningsprocessen så brutalt ud, - men selv for den mest genstridige var der ingen vej uden om, for tilsyneladende var smeden altid den stærkeste. Foruden det nødvendige håndværktøj, havde smedemester Alfred Pedersen, en meget lang drejebænk, hvor de

Ydby Smedie, ca. 1929. Alfred Pedersen, Egon Mortensen og Olivia Pedersen.

flade vanger fortalte at den ikke var af ny dato. Også den selvfølgelige søjleboremaskine, en maskinsav og en kraftig plade- og stangjernsaks, hørte med til det uundværlige værktøj. Senere overtog et gas- og et elektrisk svejseværk, det hårde arbejde - og kunsten, ved at svejse det hvidglødende jern, ved hjælp af et så enkelt redskab som en hammer.

For byens drenge var smedens mest imponerende værktøj en maskinhammer, et vidunder af en "slåmaskine" der gyste os, når den med sine voldsomme slag fik jorden til at ryste. Kom den i funktion når vi befandt os i nærheden, stimlede vi omgående sammen ved smedjens port, for at følge det drabelige værk på så tæt hold som muligt. Når vi så lidt efter lidt forsøgte at nærme os i al ubemærkethed, fik vi af Pedersen besked på at holde os i passende afstand, for som han udtrykte det, er maskinen - drolen tudeme - ikke et stykke legetøj man spøger med. I den vurdering havde han ganske ret, for det skete, at der under de hårde slag, røg småsplinter og stykker af den ellers så solide ambolt.

Alfred Pedersens ambitioner, gik i retning af opfindelser og fabrikation som det også fremgår af hans annonce, hvor han anbefaler sin opfindelse, det patentanmeldte støvtætte radrensernav. I tyverne - tredverne - og fyrreerne, hvor alle små og store landbrug rensede deres roemark, havde det støvtætte nav sikkert sine fordele. Men alt har sin tid, det gælder også for radrensernav, for hvis der i det hele taget bruges radrensere endnu, er det et maskineri af helt

andre dimensioner end dengang.

Efter de støvtætte nav, fik Pedersen startet en pæn produktion af murstenstænger, en artikel der gik udmærket gennem mange år. Senere kom han i gang med at fremstille en såkaldt varmespreder, hvis funktion bestod i at fordele gasblussets varme jævnt under pander og gryder. Det blev ingen succes, idet forbrugerne hurtigt opdagede at sprederen nok fordelte varmen, men samtidigt øgede gasforbruget. Set gennem Pedersens briller havde det en indlysende fordel, idet tingesten derved gav dobbelt bonus da han foruden at være fabrikant af sprederen, også havde forhandling af "Kosan" gas.

Fra mit kendskab til branchen, ved jeg af bitter erfaring, at der findes usælgelige ting, er produktet ikke dueligt, stopper efterspørgslen ganske enkelt af sig selv. Sådan gik det bl.a. for os, da vi fremstillede alle tiders radioantenner bestående af en 40 cm. lang kobberstang, monteret med et hav af 20 cm. lange kobbertråde, der snoede sig som en spiral op ad stangen. I håb om at antennen ville forbedre modtagerforholdene, og hente hele verden ind i stuen, blev købmand Østergård en af køberne. Mod forventning viste det sig at radioapparatet ikke blev hørligt bedre, og da en tilkaldt reparatør ikke fandt fejl ved radioen, ville han til sidst undersøge antenneforholdene. Det mente Østergård ikke der var nødvendigt da han for kort tid siden havde fået monteret et nyt avanceret system. Den oplysning gjorde ikke montøren mindre interesseret i at undersøge forholdene og det

*Ydby 1926. Alfred og Olivia Pedersen.
- Vi ser »Spanggaard« i baggrunden.*

resulterede i, at det skinnende statussymbol omgående blev fjernet, idet han mente, at den form for antenne gjorde mere skade end gavn. Efter en så nedslående bedømmelse lagde vi med øjeblikkelig virkning låg over vor antenneproduktion.

I 1947, da Aage Johannes Olsen og jeg startede forretning, i el-installatør Christian Pedersens kælderlokaler skråt over for smedjen, fik vi et meget godt kendskab til Alfred Pedersen. Altid var han imødekommende når vi manglede - eller skulle have lavet ét og andet i sværvægtsklasse. De forskellige ydelser, skulle selvfølgelig betales, men da vi aldrig, eller yderst sjældent, havde de nødvendige pengemidler, blev beløb efter beløb debiteret. Lidt efter lidt ændrede tingene sig til det bedre, så vi efterhånden kunne afvikle gælden med varer, (fortrinsvis gasbageovne) hvorved rede penge, smeden og os imellem blev minimeret.

Ved regnskabets time, hvor vi hver især havde gjort status, viste det sig desværre at ingen af os havde rigtig hold på hvem der skyldte hvem og i givet fald hvor meget. I den prekære situation, hvor vi sammen ransagede notater og hukommelse, fik jeg den fikse ide, at vi nok hellere måtte slå en tyk streg over det hele og starte på en frisk. Det forslag viste sig at falde i god jord, for omgående skubbede Pedersen

papirerne til side, og sagde i et befriende tonefald. - Ja det er nok den bedste løsning, for det roderi finder vi - drolen tudeme - aldrig ud af.

Efter den overenskomst blev bordet fejret rent, og det gode samarbejde kunne fortsatte til alles tilfredshed.

Det er svært at definere udtrykket - ganske almindelige mennesker, men til en begyndelse, kan man vel sortere visse kategorier fra, såsom bureaukrater, almindelige papirnussere, kommissærer, og andre der taler om lønefterslæb, når de har månedlige gager på 120.000 letbeskattede kroner. Efter den grovsortering, findes der efter mit skøn, endnu mange der ikke kan gå under betegnelsen - ganske almindelige mennesker. Min mening kan så sandelig let være forkert, men som jeg husker smedemester Alfred Pedersen var han heller ikke det jeg forstår ved et almindeligt menneske.

I et lille bysamfund som Ydby skulle/skal der heller ikke ret meget til, for at blive betragtet som værende anderledes. Pedersen var allerede godt på vej, når han med sin gode sangstemme fra åbenstående port til akkompagnement, af ambolten klingende klange, rungende stemte i med yndlingssangen. Natten breder sine vinger. Bedre blev det ikke af, at han til daglig gik med alpehue, og til stadsbrug bowlerhat, - når nu kasketten, og den bløde hat indgik i uniformeringen af datidens ganske almindelige mennesker.

I min barndom var det endnu brugt, at far eller mor klippede børnene, og mange steder faldt mandens hår også for konens saks. Men efterhånden som forfængeligheden tog til, blev flere og flere klippet hos byens frisørmestre. Som en af de få holdt Alfred Pedersen hjemmeklippeskikken i hævd, idet han altid blev klippet af sin kone Olivia og efter hendes død, tillærte han sågar at klippe sig selv. Det må have taget sig udmærket ud, i hvert fald bemærkede jeg aldrig noget specielt ved hans frisure, men én gang faldt hans hår dog for fagmandens saks.

Hændelsen kan dateres til den 1/4 1961, den dag Pedersen, som repræsentant for Ydby Håndværker og Borgerforening, mødte op for at byde den nystartede frisørmester Marinus Jensen velkommen til byen. Ved den lejlighed gik smeden direkte i saksen, uvidende om at den første kunde i en herrefrisørsalon, blev betjent med en gratis klipning. I det foreliggende

Smedien i 1979.

tilfælde kunne Pedersen ikke så godt undslå sig, men til gengæld blev det både første og sidste gang han lod sig betjene af frisørmester Jensen.

Alfred Pedersen der blev 86 år, begyndte så småt at trappe ned omkring pensionsalderen, men var i øvrigt virksom næsten til det sidste. Hans kone Olivia (datter af tømrermester Otto Madsen, Tvolm), overlevede han med otte år, idet hun døde som 72-årig i 1977 på plejehjemmet Sct. Mortensgård, hvor hun på grund af sygdom, havde ophold et stykke tid.

Det blev den udadvendte Alfred Pedersen, jeg

kom til at kende bedst. Olivia var i det daglige mindre synlig end sin mand, idet hun for det meste opholdt sig i og omkring hjemmet, som hun passede punktligt.

Det er heller ikke glemt at det var hende der kom med roser til mor, da det blev kendt, at Egon var taget af tyskerne, og via Vestre Fængel, endte i Frøslevlejren. Så med mindet om en buket hvide og røde roser, givet med varme i en kold tid vil jeg slutte beretningen om stationsbyens smedemester Alfred Pedersen og hans kone Olivia.

Kilde: Sydthy Årbog 1998, side 36-53.